

ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะยอ: กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ

The potential of community enterprise Koh-Yorwoven fabric : Koh-Yorwoven fabric of farm womengroup.

วัฒน์ คำศรี¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะยอ : กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ 2) ศึกษาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะยอ : กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ มีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอผลการวิจัย พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอมีลักษณะการดำเนินการที่เป็นระบบ และมีศักยภาพด้านการอนุรักษ์รักษาศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ

คำสำคัญ : ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน , ผ้าทอเกาะยอ

Abstract

The purposes of this current research were 1) to study the community enterprise's management of woven fabric, and 2) to explore the potential of community enterprise "Koh-Yor woven fabric". Depth interview was employed to gather information from farm women group who were members of the community enterprise. Results indicated that the management was well organized. Their potential was obviously in preserving local wisdoms especially the arts. As the results, this community was successful and well-known.

Keyword: potential of community enterprise, Koh-Yor woven fabric

¹ คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา 90110 ประเทศไทย

บทนำ

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555–2559) ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ Small and Micro Community Enterprise) หมายถึงกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2548)

ผ้าทอเกาะยอหรือ ผ้าเกาะยอ เป็นผ้าทอพื้นเมืองของตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นผ้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสงขลา ที่มีความประณีตและสีสันที่สวยงาม โดยมีการทอยกดอกที่มีลวดลายอ่อนนุ่ม ถือเป็นสัญลักษณ์หัตถกรรมพื้นบ้านของภาคใต้และยังเป็นสุดยอดผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP ปี 2549 (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2556) อุตสาหกรรมทอผ้าในครัวเรือนจึงเป็นอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสงขลา ช่วยให้คนในท้องถิ่นมีงานทำก่อให้เกิดรายได้ ลดการว่างเงิน มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งนี้ในตำบลเกาะยอมีผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะยออยู่หลายกลุ่ม ซึ่งบางกลุ่มก็ไม่ประสบความสำเร็จและไม่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้พบว่ามีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพียงจำนวนไม่มากที่ประสบความสำเร็จและยังคงดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบัน เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ กลุ่มราชวดีแสงส่องหล้ากลุ่มดอกพิกุลกลุ่มผ้าทอร่วมไทรกลุ่มผ้าทอเกาะยอป่าลิ้ม เป็นต้น

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ ได้จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มในปี พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ สร้างรายได้ให้กับชุมชนส่งเสริมให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นสร้างความสามัคคีในหมู่สมาชิกและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าเกาะยอ ซึ่งความรู้ที่กลุ่มกำหนดขึ้นเป็นความรู้ที่ชุมชนสืบทอดกันมาช้านาน นั่นคือการทอผ้า ซึ่งมีการทอกันทุกหมู่บ้านในชุมชนนี้ จนถือได้

ว่าเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของชุมชน โดยสถานที่ทำการกลุ่มเป็นศูนย์รับซื้อ จำหน่าย และใช้เป็นสถานที่ฝึกและผลิตของสมาชิกที่สนใจจะมาฝึกและผลิตที่กลุ่ม (ประมาณ เทพสงเคราะห์ , ม.ป.ป.) จะเห็นว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 13 ปี การดำเนินงานที่ผ่านมาพบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มากมาย แต่กลุ่มก็สามารถดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึง ลักษณะการดำเนินงานและศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มให้มีความมั่นคงและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

วิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ให้ความหมายของคำว่าวิสาหกิจชุมชนไว้ว่าหมายถึงกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่นที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ ดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548)

โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงและจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าให้ได้รับการส่งเสริมด้านความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างรายได้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันการพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนาารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนให้กลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้นไปเสรีพงศ์พิศ (2548 น.40) ได้อธิบายว่าวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีลักษณะสำคัญ 7 ประการคือ

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการ
- 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน

- 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
- 4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล
- 5) ดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆให้เป็นระบบ
- 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
- 7) มีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป้าหมาย

ความหมายของศักยภาพ

(ณรงค์วิทย์แสนทอง ,2550 ; อ้างใน ธรรมนูญภรณ์ สุขวิเศษ, 2553 : 9)ได้กล่าวถึงความหมายของศักยภาพว่าสามารถแบ่ง

ออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

กลุ่มที่ 1 หมายถึงบุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ทศนคติ (Attitude) ความเชื่อ (Belief) และอุปนิสัย (Trait)

กลุ่มที่ 2 หมายถึงกลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะพื้นฐาน (Attributes) หรือเรียกกันว่าKSAs ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมในการทำงานที่แสดงออกมาของแต่ละบุคคลที่สามารถวัดและสังเกตเห็นได้

ประเภทของศักยภาพ

(ชูชัยสมิทธิไกร , 2552; อ้างใน ธรรมนูญภรณ์ สุขวิเศษ, 2553 : 14) ได้กล่าวถึงประเภทของศักยภาพดังนี้

1. ศักยภาพหลัก (Core competency) คือศักยภาพที่บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีเหมือนกันทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสายงานใดหรือระดับตำแหน่งใดก็ตาม
2. ศักยภาพตามสายงาน (Functional competency) คือศักยภาพที่เป็นความรู้ความสามารถทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามสายงานๆหนึ่ง
3. ศักยภาพตามบทบาท (Role competency) คือศักยภาพที่บุคลากรในระดับบริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่และบทบาทการเป็นผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะยอ: กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาในประเด็น ลักษณะการดำเนินการและศักยภาพของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอโดยแยกเป็น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการดำรงรักษาศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านชื่อเสียงและเกียรติคุณ ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในกลุ่มเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ หมู่ 3 ตำบลเกาะยอ อำเภอ เมือง จังหวัด สงขลา
3. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอซึ่งมีจำนวนสมาชิก 20 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งเป็น สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) ข้อมูลด้านการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในงานสถิติด้วยสถิติพรรณนา ซึ่งได้แก่ ร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการดำเนินงานและศักยภาพในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอผลวิจัย

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าสมาชิกของกลุ่มเป็นเพศหญิงทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 46-56 ปี คิดเป็นร้อยละ 60 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70 สมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 80 และมีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ สมาชิก 5-7 คน คิดเป็นร้อยละ 30 อาชีพของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ นอกเหนือจากการทอผ้า คือ อาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาเป็นอาชีพค้าขาย ร้อยละ 30
2. การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้คือ
 - 2.1 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ เป็นคนในชุมชนเดียวกันมารวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อผลิตและจำหน่ายผ้าทอเกาะ

ยอ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ในปี พ.ศ. 2539 ได้ติดต่อกับหน่วยงานราชการ คือสำนักงานพัฒนาชุมชน อ.เมืองสงขลา ได้รับเงินทุนจำนวนหนึ่งมาจัดตั้งกลุ่ม และได้จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ ในปี พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ส่งเสริมให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สร้างความสามัคคีในกลุ่มสมาชิกและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าเกาะยอ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอมีการบริหารกลุ่มแบบสมาชิกมีส่วนร่วมในลักษณะของกรรมกร โดยมี คุณสมหมาย พงศ์พุกฤษ เป็นประธานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มฯ มีรายได้จากการนำผลิตภัณฑ์มาส่งขายที่กลุ่มฯ เฉลี่ยวันละ 300 บาท และทางกลุ่ม มีการจัดสรรเงินปันผลให้กับสมาชิกเป็นรายปีอีกด้วย ด้านสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ มีสมาชิกทั้งหมด 20 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด เพราะงานทอผ้าเป็นงานที่ต้องอาศัยความละเอียด ปราณีต จึงเหมาะกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย สมาชิกสามารถประกอบอาชีพอื่นร่วมกับการทอผ้าเกาะยอได้เนื่องจากสามารถใช้ที่พักอาศัยเป็นสถานที่ผลิตสินค้า ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกได้รับสืบทอดอาชีพการทอผ้า และได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการทอผ้าจากครอบครัว ซึ่งบางรายได้หัดทอผ้ามาตั้งแต่เด็กจึงมีประสบการณ์ในการผลิตมาเป็นเวลายาวนานการทอจะใช้เครื่องทอและเทคนิควิธีตามภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชุมชนชัดเจน เป็นผ้าที่มีความประณีตและมีสีสันลวดลายต่าง ๆ มีความสวยงามเป็นผ้าทอที่มีเนื้อนุ่มสวมใส่สบาย ไม่ร้อน การทอผ้านั้นฝังอยู่ในสายเลือดของชาวเกาะยอทุกคนจนถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของชุมชนนี้ ด้านการผลิตสินค้าวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนั้นได้มีการสั่งซื้อวัตถุดิบทั้งหมดจากกรุงเทพมหานคร โดยมีการสั่งซื้อปริมาณมากและนำมาแจกจ่ายให้กับสมาชิกเพื่อนำไปผลิตผ้าทอต่อไป การทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอมีการทอผ้าตั้งแต่ 2-8 ตะกอน จำนวนตะกอนที่ใส่ส่งผลถึงความยากง่ายและลวดลายผ้าที่ออกมา รวมทั้งส่งผลถึงกำลังการผลิตคือปริมาณผ้าที่ทอได้ในแต่ละวันด้วย สมาชิกในกลุ่มฯสามารถผลิตผ้าทอได้ต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยผลิต ณ ที่ทำการกลุ่มฯหรือที่บ้านของสมาชิก

5) ด้านสินค้าผ้าทอเกาะยอถือเป็นงานฝีมือ มีเอกลักษณ์ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ มีการทอผ้ายกดอกหลากหลายลวดลาย เช่น ลายน้ำหยอด ลายจันทร์หอม ลายราชวัตร ลายลูกแก้ว ลายดอกพิกุล เป็นต้นและผลิตภัณฑ์ผ้าทออื่นๆ เช่น ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าเช็ดหน้า และนอกจากนี้ได้มีการนำผ้าทอไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เสื้อสำเร็จรูปจากผ้าทอเกาะยอ ปลอกหมอน ดอกไม้ สมุดบันทึก กล้องใส่תישיךu กระเป๋าใส่ของ กระเป๋าใส่เหรียญ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์โดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์นั้นทำในรูปแบบเครือข่ายพันธมิตร เช่น เสื้อผู้ชายผลิตที่ร้านศักดิ์สุท เสื้อผู้หญิงส่งให้กลุ่มตัดเสื้อกระแสดินธุ์สมุดบันทึก กล้องใส่תישיךu มีกลุ่มแม่บ้านในเกาะยอรับไปทำและส่งมาขาย

ให้กับทางกลุ่มฯ ด้านการตลาดสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอจะนำผ้าทอที่ผลิตได้มาส่งให้กับทางกลุ่มฯ เพื่อจัดจำหน่าย ณ ที่ทำการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ และยังนำไปจำหน่ายในงานแสดงนิทรรศการต่างๆตามคำเชิญของหน่วยงานราชการต่างๆในแต่ละปีสำหรับการจำหน่ายสินค้าทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอนั้นการขายสินค้าเฉพาะภายในจังหวัด สำหรับลูกค้าแบ่งออกเป็น 1) ลูกค้าองค์กร ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ลูกค้ากลุ่มนี้จะสั่งซื้อในปริมาณมาก สั่งผ้าทอเกาะยอเพื่อนำไปตัดเย็บเป็นเครื่องแบบของหน่วยงานหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ เพื่อเป็นของที่ระลึกสำหรับหน่วยงาน 2) ลูกค้าทั่วไป ลูกค้ากลุ่มนี้จะซื้อผ้าทอเกาะยอสำหรับตัดเย็บเครื่องแต่งกายของตนเอง และ ซื้อผ้าทอเกาะยอและผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อเป็นของฝาก 3) กลุ่มลูกค้านักท่องเที่ยว ลูกค้ากลุ่มนี้นอกจากจะมาซื้อสินค้าผ้าทอเกาะยอและผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อเป็นของฝากแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อมาศึกษาการทอผ้าทอเกาะยอ ณ ที่ทำการกลุ่มฯด้วย 4) ลูกค้ากลุ่มธุรกิจ จะสั่งซื้อผ้าทอเกาะยอและผลิตภัณฑ์อื่นๆ ไปจำหน่ายต่อ เช่น ร้านค้าที่ตลาดเกาะยอ ร้านขายของฝากของที่ระลึก รวมทั้งธุรกิจที่นำผ้าทอเกาะยอไปต่อยอดเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์อื่นๆ ด้านการประชาสัมพันธ์ ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์สินค้าโดยทางกลุ่มเอง แต่จะได้รับการประชาสัมพันธ์จากทางจังหวัดและหน่วยงานราชการอื่นๆ เนื่องจากผ้าทอเกาะยอเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของจังหวัดสงขลา และทางสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสงขลา ยังมีการรณรงค์เรื่องการแต่งกายด้วยผ้าทอเกาะยอ ผ่านกิจกรรม “แหล่งใต้ ไหว้สวย แต่งตัวด้วย ผ้าเกาะยอ” ทำให้ผ้าทอเกาะยอเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ด้านการทำบัญชีทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอได้มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของทางกลุ่ม ทำบัญชีการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์แก่สมาชิก และมีการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก โดยมีการปันผลเป็นรายปี

2.2 ด้านการรักษารักษาศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วงเดือนเมษายนของทุกปี กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอจะเปิดสอนการทอผ้าให้กับลูกหลานของสมาชิกในเกาะยอเป็นระยะเวลา 1 เดือน เพื่อให้ลูกหลานคนเกาะยอสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ ยังเป็นแหล่งบริการความรู้ด้านการทอผ้า แก่ นักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไป อีกด้วย

2.3 ด้านชื่อเสียงและเกียรติคุณ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ ได้รับประกาศนียบัตร ผลิตภัณฑ์ OTOPT ระดับห้าดาว ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ผ้าเกาะยอ จากโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย จากกรมพัฒนาชุมชนปี 2552 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอเป็นอีกกลุ่มหนึ่งในโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ในพระ

ราชูปถัมภ์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.4 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอได้รับการสนับสนุนเงินทุนในช่วงแรกๆของการจัดตั้งกลุ่มจากหน่วยงานภาครัฐ แต่ในปัจจุบันทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอบริหารจัดการกลุ่มโดยไม่ต้องอาศัยเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยยึดหลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารและดำเนินชีวิตการอบรมความรู้ด้านต่างๆ ได้รับการสนับสนุนจากทั้งหน่วยงานต่างๆมาอบรมให้ความรู้กับสมาชิก เช่น การอบรมเรื่อง การส่งเสริมการตลาด การจัดทำบัญชี การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น สำหรับเรื่องการทอผ้าที่ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอมีความชำนาญและอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันอยู่แล้วจึงไม่ได้รับการอบรมในด้านนี้ แต่กลับเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจแทน

3. ศักยภาพในการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอมีศักยภาพในด้านต่างๆดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ มีการรวมตัวกันในลักษณะวิสาหกิจชุมชน มีการบริหารในรูปแบบของกรรมการ เป็นกลุ่มที่เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ สมาชิกมีรายได้เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ด้านการธำรงรักษาศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ มีการเปิดสอนการทอผ้าให้กับลูกหลานของสมาชิกในเกาะยอ และเป็นแหล่งบริการความรู้ด้านการทอผ้าแก่นักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไป เพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 ด้านสินค้า ทางกลุ่มฯมีสินค้าทั้งผ้าทอ และผลิตภัณฑ์อื่นๆที่หลากหลายโดยเฉพาะ ผ้าทอเกาะยอ เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ และผ้าทอของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอเป็นสินค้าที่คุณภาพ ได้รับประกาศนียบัตร ผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับห้าดาว ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ผ้าเกาะยอ จากโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย จากกรมพัฒนาชุมชน ที่สำคัญในปี พ.ศ. 2552

3.4 ด้านการตลาด การจำหน่ายสินค้า ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอเน้นการขายสินค้าเฉพาะภายในจังหวัดมีลูกค้าทั้งลูกค้าองค์กร ลูกค้าทั่วไป ลูกค้านักท่องเที่ยว ลูกค้ากลุ่มธุรกิจ ที่ซื้อเพื่อตัดเย็บเป็นเครื่องแบบ เป็นของฝาก หรือนำไปจำหน่ายต่อ นอกจากนี้มีการรณรงค์เรื่องการแต่งกายด้วยผ้าทอเกาะยอของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสงขลา ผ่านกิจกรรม “แหล่งใต้ไห้วสวย แต่งตัวด้วย ผ้าเกาะยอ” ส่งผลให้ผ้าทอเกาะยอเป็นที่รู้จักและนิยมมากยิ่งขึ้น

3.5 ด้านชื่อเสียง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ ได้รับรางวัลและได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานต่างๆ นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ ได้รับการประเมินศักยภาพ จากสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยผลประเมินศักยภาพโดยรวม อยู่ในระดับ ดีซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มฯ จนทำให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภายนอก

สรุป

การศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการธำรงรักษาศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านชื่อเสียงและเกียรติคุณและด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการที่มีการบริหารอย่างมีระบบโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในลักษณะของกรรมกรเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ และยังมีศักยภาพด้านการธำรงรักษาศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น ทำให้กลุ่มฯประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับสอดคล้องกับผลวิจัยเรื่อง ศึกษาลายผ้าทอเกาะยอเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลผ้าทอพื้นเมือง พบว่า ผ้าทอเกาะยอเป็นงานฝีมือที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาชาวบ้านเกาะยอ ที่รู้จักการทอผ้าและคิดค้นลายต่างๆ ชาวเกาะยอในรุ่นต่อๆมา จึงรู้สึกว่าเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่คนรุ่นเก่าฝากไว้ให้แก่ลูกหลาน จึงรู้สึกหวงแหน และพยายามสืบทอด เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญานี้เอาไว้ ผ้าทอ เกาะยอมีผลในทางเศรษฐกิจต่อผู้ทอผ้าและนับวันจะเห็นได้ชัดว่าสามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้อาชีพหนึ่ง (พันธ์ยศ วรเชษฐวรวัตร์, 2552 : 174) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยเรื่อง การพัฒนาช่องทางกำจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอเกาะยอโดยชุมชนมีส่วนร่วม พบว่า ในปัจจุบันกลุ่มผู้ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอเกาะยอ ได้มีการดำเนินการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านระบบบ้านจัดจำหน่าย ทั้งการจำหน่ายจากแหล่งผลิตโดยตรง ณ ที่ทำการกลุ่มผลิตต่างๆ และการจำหน่ายผ่านร้านจัดจำหน่ายทั้งบริเวณตลาดเกาะยอโดยร้านค้าต่างๆ และการส่งสินค้าไปจัดจำหน่ายยังศูนย์จัดจำหน่ายของหน่วยงาน หรือภาคเอกชนอื่นๆ รวมไปถึงการออกงานแสดงสินค้าต่างๆ (วิมลพัทธ์พงษ์ประไพ, 2556 : 89)

คำขอขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ในการสนับสนุน ส่งเสริมการทำวิจัย และเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ ขอขอบพระคุณคุณสมหมาย พงศ์พฤกษ์ ประธานกลุ่ม

และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล ประกอบการทำวิจัยตลอดจนทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

ธัญญาภรณ์ สุขวิเศษ. (2553). ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างศักยภาพพนักงานขายของบริษัท

ซิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) กรณีศึกษาพื้นที่การขายเขต 6.

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ประมาณเทพสงเคราะห์. (1 มิถุนายน 2556). กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ. สืบค้นจาก

<http://www.songkhatourismkm.com/?P=Detail&Id=21>

พันธ์ยศ วรเชษฐวรวัตร. (2552). การศึกษาลายผ้าทอเกาะยอเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลผ้าทอพื้นเมือง.

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา.

ราชกิจจานุเบกษา. (1 มิถุนายน 2556). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจ พ.ศ. 2548.

สืบค้นจาก <http://www.moac.go.th/download/laws28.pdf>

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (1 มิถุนายน 2556). ผ้าทอเกาะยอ. สืบค้นจาก

<http://th.wikipedia.org/wiki/ผ้าทอเกาะยอ>

วิมลพัทตร์ พงษ์ประไพ. (2556). การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอเกาะยอโดย

ชุมชนมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (1 มิถุนายน 2556). สรุป

สาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๕ –

๒๕๕๙. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/>

[SummaryPlan11_thai.pdf](http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/SummaryPlan11_thai.pdf)

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2 ตุลาคม 2556). รายงานผลการ

ประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน. สืบค้นจาก

http://smce.doae.go.th/smce1/assess55/assess_report_c1.php?assess_id=56

[6&smce_id=590010610004](http://smce.doae.go.th/smce1/assess55/assess_report_c1.php?assess_id=56)

เสรี พงศ์พิศ. (2548). ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.